

**ACTE DE PROCLAMACIÓ DE JOSEP NICOLAU BALAGUER (1928-1934)
COM A FILL IL·LUSTRE DE LLORET DE VISTALEGRE**

**INTERVENCIÓ DEL FISCAL
(19 DE NOVEMBRE DE 2022)**

Bon dia,

Senyor Batle, senyora regidora, senyors regidors, digníssimes autoritats, benvolguts familiars de Josep Nicolau Balaguer, senyores i senyors.

En primer lloc, vull agrair la deferència que va tenir l'Ajuntament pel meu nomenament de membre del Comitè Assessor com a òrgan instructor en el procediment sobre actes públics i distincions honorífiques, així com per la resolució de batlia de 27 d'octubre en la qual se'm va nomenar fiscal per a la instrucció de la declaració de Josep Nicolau Balaguer com a fill il·lustre i que avui, tancam amb aquest acte. He de dir, així mateix, que ha estat un plaer i una satisfacció treballar amb aquest Comitè Assessor i, especialment, amb el ponent de l'expedient, el senyor Montserrat Mateu, amb el qual hi ha hagut, des del primer moment, una bona sintonia, més que no confrontació a l'hora de contrastar, rebatre i ratificar els arguments meritoris de l'homenatjat, que ha anat presentant al llarg de la instrucció del procediment.

Així mateix, he de considerar i valorar molt positivament, la iniciativa del Comitè Assessor de convocar una jornada monogràfica d'estudi sobre Josep Nicolau que es va celebrar el passat 21 de maig, en la qual hi poguérem participar un grup d'especialistes sobre la història del món del ciclisme, l'entorn social i polític en què visqué Josep Nicolau, la seva carrera esportiva i les repercussions que tengué la seva trajectòria, tant a la premsa de l'època com als entorns més populars, on es perllongà la seva memòria a través de les cançons de tristesa. S'ha de dir, precisament, que la informació i la documentació que es va presentar en aquella jornada (que esperam veure aviat publicada en format de llibre) va ésser clau per conèixer i documentar amb detall el perfil i els mèrits de l'homenatjat i evitar incórrer en errors, falsos històrics i badades com les del passat.

Entrant en la meua tasca de fiscalització en el present procediment, he de fer esment a una sèrie de qüestions que entenc hauran servit per centrar el debat sobre la trajectòria personal i esportiva de Josep Nicolau, descartar algun mite poc fonamentat i refutar algunes informacions poc precises que s'havien instal·lat en la feble memòria oral i que ara hem pogut corregir a partir de documentació primària procedent de diversos fons documentals. En aquesta línia, simplement hem incorporat alguns criteris de metodologia històrica, que han sumat rigor i objectivitat a l'informe del ponent, amb el qual (ho vull reiterar) hi ha hagut una bona entesa des del principi. La tasca de documentar i contrastar les informacions de l'expedient han estat laborioses i no absentes de dificultat, però al temps s'han alleugerit gràcies a la col·laboració dels responsables dels arxius que hem pogut consultar. Així, he d'esmentar i agrair la col·laboració dels encarregats del Registre Civil de Sineu, del Registre Civil de Petra, de l'arxiu Parroquial de Nostra Senyora de Loreto, de l'Arxiu Diocesà de Mallorca i de l'Arxiu del Regne de Mallorca que ens permeteren consultar documentació que va resultar clau per aclarir alguns dubtes sobre la data i el lloc de naixement de Josep Nicolau, així com alguns fets que ens eren del tot desconeguts, com l'existència d'un germà bessó, o la correcta identitat d'algunes de les persones més properes al ciclista en el seu cercle d'amistats. Totes aquestes informacions i moltes altres les podreu consultar a la propera publicació de les jornades.

Una altra qüestió que des de la fiscalia es va posar sobre la taula i que, crec que s'ha resolt amb un resultat més que notable, era la de fer veure al ponent i als instructors de l'expedient de mèrits, que l'excepcionalitat i el caràcter extraordinari de les gestes esportives, així com la carrera brillant i alhora tràgica de Josep Nicolau Balaguer *Calussa*, no es pot entendre sense observar i comprendre l'entorn econòmic, social, polític i esportiu del moment en el qual li tocà viure i morir. En aquest plat de la balança, he de posar en valor les contribucions que, a més de les particulars aportacions del ponent i del fiscal, feren Guillem Magí Pastor, Pere Fullana, Manuel Garcia Gargallo, Gabriel Pernau, Fernando Fernández i Miquel Sbert. A tots ells, i per la part que a la fiscalia li pertoca, el més sentit agraïment.

Després, per tant, d'aquestes esmenes metodològiques i procedimentals indicades per part de la Fiscalia, era pertinent i objectiu principal (a la vista de la documentació aportada pel ponent o jo mateix i els suggeriments sempre pertinents de tots i cada

un dels membres del comitè Assessor), identificar inconvenients, incongruències, febleses o, fins i tot, impediments que enterbolissin aquest reconeixement de mèrits i de distinció honorífica al jove esportista Josep Nicolau Balaguer *Calussa*, nat a Llorito el 8 de febrer del 1907 i mort a Palma el 19 de novembre de 1934 (avui fa 88 anys) en aquell conegut i tràgic accident a la pista del Tirador.

Tot entrant en aquesta qüestió, a partir de la documentació aportada, veig possible sotmetre a la vostra consideració (primer del Comitè Assessor i ara al Plenari de l'Ajuntament) dues objeccions que pertocuen a la Fiscalia, identificar, descriure i argumentar, però que ja vos vull avançar no aporten ombres de dubte sobre la legitimitat, la necessitat i el reconeixement de justícia que ara som a punt d'atorgar a Josep Nicolau.

La que podria ser la primera objecció afecta, en primer lloc, al caràcter enèrgic, vital, ambiciós, guanyador de Nicolau i, en segon lloc, a l'edat del personatge (tenia 27 anys quan va morir). Aquestes circumstàncies personals, podríem especular que, el menen a actuar amb imprudència i temeritat. Una imprudència i temeritat que, tanmateix, són característiques pròpies de la joventut. Algunes veus s'aixecarien reclamant prudència, serenor i no tanta ambició a un esportista que entre victòria i victòria, acumula accidents i lesions i que no debades provocaven comentaris com aquell que deien que en Nicolau, *si no podia passar, rompia*, o que li feren guanyar el popular sobrenom d'*es canó de Llorito*. Són, per tant, i des del meu punt de vista, uns retrets (imprudència i temeritat) que des de la perspectiva actual podríem requalificar amb els adjectius que aureolen els grans esportistes: gosadia, atreviment, audàcia, intrepidesa, coratge, valentia, gallardia, valor, animositat... Una imprudència tanmateix que en el cas de la carrera del 19 de novembre del 1934 el portaria a la mort. Potser, però aquesta imprudència fos més atribuïble als organitzadors de la carrera i als directius del velòdrom del Tirador. De fet, la UVE, es veié obligada a emetre un comunicat d'aclariment on intentava justificar el que potser era injustificable.¹

La segona objecció és de caràcter polític i es fa en relació a la mentalitat i la ideologia política de Josep Nicolau Balaguer *Calussa*. Nicolau va esser i continuarà essent un esportista excepcional, un fora de sèrie en el món del ciclisme, un ídol, un

---

¹ Vegeu *La Libertad* - Any XVI Número 4582. 7 de desembre de 1934, pàg. 6

guanyador que veu frustrada la seva carrera en un tràgic i lamentable accident i es converteix en un mite. Josep Nicolau, però, era també una persona de carn i os amb les seves idees, les seves creences i els seus sentiments. Un infant que neix i creix en el si d'una família pagesa d'un petit llogaret del centre de Mallorca, germà de tres germans i dues germanes; un llorità que veu un món en el qual no tot és fàcil, on s'usa un verb que hem perdut del nostre llenguatge quotidià, però que era molt habitual en aquelles dues primeres dècades del segle xx: apellar-se. Un jove que viu de prop l'emigració i que cerca feina per fer el cap endavant. Una tanyada que brosta potent de dins un revell dominat pel conservadorisme, el caciquisme dels amos i senyors de les possessions i una església poc evangèlica, fosca i retrògrada. Un món tancat, amb poques perspectives, amb dificultats per abandonar l'analfabetisme o trobar ocupacions que no fossin la de missatge o mosso de menestral.

En aquest entorn lúgubre les ganes de triomfar eren evidents i les ganes de seguir als triomfadors encara més òbvies. Així, la força de la joventut, les qualitats físiques i l'ambició per sortir del pou de la monotonia, expliquen l'èxit d'en Pep *Calussa* i el suport d'una part dels joves del poble quan, amb l'adveniment del nou règim republicà, els optimistes pensaven que algunes coses podien canviar. Amb aquest panorama, Josep Nicolau té la sort o la desventura de néixer en una família de tradició republicana. El seu pare, Joan Nicolau Munar, *Calussa*, ja havia estat regidor de l'ajuntament de Sineu a principis del segle xx. El 1905 era el fundador i president d'Unió Republicana de Llorito,² una de les primeres iniciatives locals d'adscripció demòcrata que, com era previsible, va topar amb l'oposició frontal dels grups de poder local (els cacics i l'església).

Aquesta tendència política familiar, així com les seves conviccions que el menen a ser un demòcrata convençut que militava en el republicanisme, van esser, sense cap dubte, els determinants per ser exclòs i posteriorment oblidat o postergat durant molts anys dels honors que mereixia. Aquesta és, precisament, l'observació que vull fer des de la Fiscalia. Des del deure que ens imposa el rigor i la visió ètica de

---

² Unió Republicana de Llorito s'havia constituït el mes d'abril del 1905; el president era Joan Nicolau Munar, *Calussa*, el vicepresident Miquel Llabrés Nicolau; el depositari Bartomeu Fontirroig Gelabert; el comptador, Bartomeu Amengual Munar; el secretari, Andreu Fortesa Costa; el vicesecretari Andreu Fortesa Fuster; vocals, Mateu Arrom Munar, Joan García Vanrell, Gabriel Miralles Real i Joan Costa Jaume (AMLL correspondència 1929-1933). Es va disoldre el 1915.

considerar Josep Nicolau com a una persona polièdrica: un esportista triomfador, però també una persona arraconada i oblidada per les seves idees polítiques, les conviccions cíviques i el compromís amb la lluita per la llibertat.

Sense oblidar els orígens familiars, vegem amb una mica de detall quina és la trajectòria de Josep Nicolau els darrers cinc anys de la seva vida quan comença a despuntar com a ciclista, però també quan assoleix maduresa i se significa políticament dins el poble. Com veurem, una de les qüestions polèmiques que es susciten a partir del 1929 dins el poble, i especialment a l'ajuntament, és el suport a Josep Nicolau que havia despuntat com a ciclista i que duia embranzida per convertir-se en heroi local. El que podem constatar a la documentació és que, en el cas de Llorito, i en relació al campió Josep Nicolau Balaguer, entre el 1931 i el 1934, la relació d'admiració i estima, per una part, i de recel i desconfiança, per altra, varia a mesura que avança el temps cap al cop d'estat i la rebel·lió militar del 18 de juliol del 1936 i, segons el color polític dels qui, a cada etapa, estan al front de la corporació municipal lloritana.

En els moments d'entusiasme inicial dels primers mesos de la República, s'evidencia un consens local a l'hora de donar suport al corredor en el qual s'impliquen els joves (*Juventud Lloretense*), alguns personatges locals i l'Ajuntament, que a la sessió ordinària del 12 d'agost de 1931, [...] *acordó contribuir con la cantidad de cincuenta pesetas y sesenta céntimos a la suscripción abierta a favor del vecino de esta villa D. José Nicolau, para sufragar los gastos que le ocasione tomar parte a la vuelta ciclista de Cataluña* (AMLL *Llibre d'actes 1930-1932* f.30).

Amb tot, i en paral·lel a la creixent carrera esportiva de Nicolau, al llarg d'aquests anys les posicions polítiques es polaritzen i Nicolau, a més dels antecedents familiars, pren partit i el 1932 assumeix el càrrec de tresorer de la delegació d'Acció Republicana. Aquest compromís polític i la seva projecció es fa evident el mateix 1932, arran de l'accident que pateix el 20 de setembre a la tercera etapa de la IV Volta a Llevant. El suport popular i mediàtic que li proporciona el diari *El Pueblo: diario republicano de Valencia* (organitzador de la contesa), que assumeix les despeses del viatge del pare de Josep Nicolau, quan visita el seu fill internat a la

clínica a conseqüència de la caiguda i que agombola el corredor durant la seva recuperació fins al seu retorn a Mallorca a principis d'octubre del 1932.³

A mesura, però, que avançaven els mesos i que Josep Nicolau assolía èxits i era reconegut, a Llorito, els conservadors locals i l'església, arran de mesures preses pel govern de la República, sentien qüestionats alguns privilegis i veien indicis d'alteració de l'ordre establert; la situació s'anava tibant i s'acabaven les condescendències. Així, a la sessió municipal de dia 2 de juliol de 1933, *Se dió lectura a un escrito del Presidente de la Peña Nicolau, por el que y en virtud de haber sido seleccionado por la Unión Velocipédica Española, el Corredor José Nicolau, vecino de esta villa, para representar los colores españoles en el Campeonato del Mundo de gran fondo que debe disputarse en el Autódromo de Montlhery de París el día 14 de Agosto; invita a este Ayuntamiento a sumarse a la suscripción abierta por aquella Peña para ayudar a satisfacer los gastos que ocasione a dicho corredor Nicolau el tener que trasladarse a aquella Capital francesa y los de estancia en la misma. Enterados los señores reunidos del escrito de referencia, se acordó darse por enterados* (AMLL Llibre d'actes 1933-1934, f. 14v).

La situació no és la que era abans del 14 d'abril del 1931. Tot i la meteòrica carrera esportiva, a nivell local, la imatge de Josep Nicolau es veu estigmatitzada per la trajectòria familiar, refermada per la militància del seu pare, del seu germà Rafel i d'ell mateix. Un altre fet que el marcà profundament, tant personal com políticament, és la seva relació amb Miquel Vives Ordinas i la seva família, que assoleix un paper molt rellevant a l'àmbit social i polític durant aquests anys de República. Miquel Vives, que era el metge titular del poble des del 1925, i que estava molt implicat en la vida associativa i política local protagonitzà diversos enfrontaments amb el rector Bernat Orell i tengué discrepàncies amb el mestre Mateu Vanrell i amb l'amo Antoni Camps de Son Brondo. Miquel Vives, a part de la seva actitud cívica i la seva vinculació a Esquerra Republicana Balear, és també un personatge significat per l'activisme polític dels seus fills, especialment de Sebastià (Petra, 4 de març de 1913 – Palma, 25 de juliol de 1995), l'amic coral de Nicolau, que exercia de corresponsal de la revista *Foch i Fum*, i al que s'acusà de ser l'autor material de

---

³ *El Pueblo: diario republicano de Valencia*. Any XXXIX, núm. 13869, 23 de setembre de 1932, pàg. 8..

l'atemptat contra la rectoria, qüestions, totes elles que el conduiran a un judici sumaríssim després del cop militar del 1936. Així mateix, Josep Nicolau mantingué una relació sentimental amb Bàrbara Galmés (Petra, 10 d'abril de 1915 – 8 de desembre de 1971) que, juntament amb l'estreta amistat amb la resta dels germans Galmés, determinarien la relació de Nicolau amb l'Ajuntament i la dreta local i, especialment i sobretot, condicionarien el futur reconeixement i la memòria del campió llorità.

Tanmateix, quan es percep l'actitud de l'ajuntament encapçalat per Antoni Ferrer de *s'Almudaina* envers la figura de Josep Nicolau, és a partir de l'accident mortal del corredor el 18 de novembre de 1934. La commoció per la mort de Nicolau va ser brutal a nivell general amb una repercussió mediàtica fora del comú. A Llorito la reacció també va ser gairebé immediata. De fet, a principis del 1935, Joan Galmés presentava un plec de 112 signatures a l'Ajuntament en el qual es fa referència a la mort de Josep Nicolau el passat 19 de novembre i en el qual es sol·licita la substitució de la placa de la plaça de la Rectoria per una dedicada al ciclista que es pagaria per subscripció popular (AMLL 533. *Correspondència. Entrades i sortides (1934-1937)*). Aquesta iniciativa popular, sostinguda pels republicans locals, i que implicava una decisió política de gran càrrega simbòlica esdevé un assumpte de difícil gestió on es confronta l'extraordinària popularitat de Nicolau, la seva mort tràgica, el seu republicanisme militant i el missatge anti clerical de la proposta. Així figura a l'acta de la sessió ordinària de l'Ajuntament del 13 de febrer del 1935: *Se dió lectura a una instancia presentada por D. Juan Galmés, suscrita por el mismo y ciento doce más, por la que interesan se dé el nombre de José Nicolau a la Plaza de la Rectoría y los señores reunidos después de enterados de la instancia de referencia, por unanimidad acordaron quedara ocho días para la mesa para su estudio.* (AMLL *Llibre d'actes 1934-1936*, f. 31v).

Tot i aquesta dilació inicial, una setmana després, a la sessió ordinària de 20 de febrer de 1935, es desestimava la proposta: *Después se volvió a discutir la instancia que quedó para estudio en la sesión del trece de este mes suscrita por D. Juan Galmés y ciento doce individuos más, y después de la oportuna discusión, por unanimidad se acordó desestimar la instancia de referencia en cuanto el cambio de nombre de la plaza de la Vicaría por considerar que éste debe ser su nombre y tomar nota de la misma para cuando tengan que rotularse diferentes vías*

municipales que en la actualidad no llevan nombre alguno (AMLL Llibre d'actes 1934-1936, f. 32).

Tanmateix, l'entusiasme popular envers el *Canó de Llorito*, convenientment vehiculat pel republicanisme local, persistia amb la seva voluntat d'obtenir un reconeixement al seu poble que el consistori municipal es resistia a acceptar, si més no en els termes que es formulava. Així, novament, a la sessió ordinària del 24 de maig del 1935, *Se enteraron los señores reunidos de una instancia dirigida a la Alcaldía por la Peña Nicolau por la que interesan se dé el nombre de José Nicolau Balaguer a una de las calles de esta población, recayendo a ser posible en la vulgarmente llamada La Costa des Pou ó sea la calle de Sineu, y los señores reunidos después de enterados de la instancia de referencia acordaron por unanimidad quedara pendiente de resolución hasta otro día.* (AMLL Llibre d'actes 1934-1936, f. 40).

Finalment, a la sessió ordinària del 31 de maig de 1935, l'Ajuntament adoptava una resolució gairebé salomònica en la qual perseguia equilibrar el clam popular de reconeixement al ciclista republicà amb la restitució de la figura del prevere integrista Agustí Puigserver Jaume que havia mort, de forma violenta, el 1927 a Biniali i al qual ja s'havia distingit com a fill il·lustre aquell mateix any:⁴

Se volvió a discutir la instancia de la Peña Nicolau establecida en la ciudad de Palma que quedó para resolución en la anterior resolución [sic] y los señores reunidos en vista del interés demostrado por la expresada Peña en querer perpetuar la memoria del malogrado Campeón Ciclista, hijo de este pueblo José Nicolau Balaguer y haciéndose suya la Corporación Municipal la instancia que se debate, por unanimidad se acordó dar el nombre de José Nicolau Balaguer a la calle del Ensanche de esta población, hoy sin nombre, que tiene su entrada por la carretera de Sineu-Algaida y en la que tienen su fachada las cocheras del camión exclusiva de Lloret a Palma.

Igualmente se acordó dar el nombre de "Agustín Puigserver", por los desvelos demostrados durante su vida en favor de este pueblo, a la calle que en la actualidad

---

⁴ A la sessió extraordinària del 25 de desembre de 1927, l'Ajuntament acordà "*aprobar colocación en el salón de sesiones del marco que contiene el retrato del malogrado D. Agustín Puigserver Jaume, declarado en veinte de Noviembre último, hijo ilustre de esta población, por la Comisión Permanente de este Ayuntamiento*". A la mateix sessió s'aprovaren 62 pta. de despeses imprevistes, destinades al retrat i marc d'Agustí Puigserver (AMLL Libro de actas del Ayuntamiento pleno 1924-1928 y 1929, f. 30).

no tienen nombre por ser abierta recientemente y en la que tiene la fachada la casa de Martín Puigserver Gual, por lo que dicha calle en lo sucesivo se denominará de “Agustín Puigserver Jaume” (AMLL Llibre d’actes 1934-1936, f. 41)

Pocs dies després, el 3 de juny de 1935, es comunica a Jaume Munar, President de la Peña Nicolau, que a la sessió de 31 de maig per unanimitat s’havia acordat donar el nom de *José Nicolau Balaguer* a un dels carrers de l’*Ensanche* que actualment no té nom (AMLL 533. *Correspondència. Entrades i sortides (1934-1937)*). Amb aquest reconeixement oficial ja només restava gestionar la col·locació de la placa i l’acte solemne de la dedicatòria que, a petició de la presidència del *Comité Regional de Baleares de la Unión Velocipédica Española*, coincideixi amb la celebració de la festa del pedal al temps que sol·licita col·laboració per a la IV Volta ciclista a Mallorca que s’havia de celebrar els dies 27, 28 i 29 de setembre del 1935 i que havia de passar per Llorito en homenatge a Nicolau.⁵ Sembla però que la solució salomònica de la dedicació del carrer de l’eixample no havia resolt el conflicte, que continuava obert arreu del poble amb les pertinents gloses crítiques:

*A un d’edat li diven vós
i jo també li diré;
mos han llevat es carrer
des nostro corredor famós.*

El canvi de tarannà per part del consistori es produeix però a partir de les eleccions del febrer del 1936 i l’accés a l’Ajuntament dels polítics afins al Front Popular. De fet, l’Ajuntament, el 31 de març del 1936, rebia la convidada d’Antoni Pons, president de la *Peña Nicolau*, per a la inauguració del bust dedicat a Josep Nicolau al velòdrom del Tirador de Palma que era prevista per al dia 5 d’abril.⁶ La premsa es feia ressò d’aquest homenatge: *Esta misma semana quedarán completamente terminadas las obras de emplazamiento del monumento que se ha de levantar en los jardines del velódromo de Tirador como tributo póstumo y perenne de la Mallorca ciclista a un malogrado y magnífico exponente: el gran atleta José Nicolau. La Peña Nicolau a cuyos nobles impulsos se debe el levantar dicho monumento, tiene el propósito*

---

⁵ Vegeu AMLL 533. *Correspondència. Entrades i sortides (1934-1937)* i AMLL Llibre d’actes 1934-1936, f. 42v i 52v.

⁶ AMLL 533. *Correspondència. Entrades i sortides (1934-1937)*.

firme de inaugurar-lo con toda solemnidad el día 19 del corriente. Para ello tiene proyectado celebrar en el velódromo de Tirador un grandioso festival ciclista, y en cuyo programa figurará una gran americana de dos horas por equipos. Se espera que tanto los corredores como el público se sumarán a tan laudables propósitos de la mentada entidad, aportando con entusiasmo su generosa ayuda moral y material. El monumento de José Nicolau es obra del joven escultor don Ramón Prats.⁷

En sintonia amb la iniciativa d'instal·lar el bust del ciclista al velòdrom del Tirador, l'ajuntament llorità, a la sessió ordinària del 1er d'abril del 1936, [...] *acordó por unanimidad de los reunidos abrir una suscripción popular entre los vecinos de esta villa para costear una lápida ó rotulo que tiene que dar el nombre de José Nicolau Balaguer a una de las vías de esta población, perpetuando la memoria del malogrado corredor ciclista, hijo de este pueblo el referido José Nicolau.*

Después fue dada lectura a una comunicación del Presidente de la Peña Nicolau establecida en la ciudad de Palma, por la que invita a esta Corporación para que el día cinco de los corrientes asista a la inauguración de un busto que dicha Peña ha erigido en el Velódromo de Tirador de la ciudad de Palma, para perpetuar la memoria del malogrado corredor ciclista, natural de este pueblo y gloria del mismo, José Nicolau Balaguer. Acordándose que en dicho día pase a la capital para asistir a dicha función en representación del Ayuntamiento una comisión compuesta de los señores Gestores D. Rafael Picornell, D. Antonio Balaguer y D. Miguel Gelabert y que se les entregue la cantidad de 30 pta. (AMLL Llibre d'actes 1934-1936, f. 70v). Per complir amb l'acord, a la sessió ordinària de 15 d'abril de 1936, Se acordó el pago de treinta pesetas a la Comisión que en representación del Ayuntamiento asistió al Velódromo de la ciudad de Palma el día de la inauguración de la estatua que se erigió en aquel Velódromo al malogrado hijo de este pueblo José Nicolau Balaguer (AMLL Llibre d'actes 1934-1936, f. 73).

Finalment, només 13 dies abans de l'aixecament militar del 18 de juliol del 1936, a la sessió ordinària de 5 de juliol del 1936, l'Ajuntament [...] *acordó por unanimidad dar el nombre de José Nicolau Balaguer a la plaza de la Vicaría (AMLL Llibre d'actes 1934-1936, f. 79v). Una resolució que òbviament quedà sense efecte arran de*

---

⁷ Vegeu *El Liberal*. Any XXXV, núm. 11130 – 19 de març de 1936, pàg. 5 i també *La Nostra Terra. revista mensual de literatura, art i ciències*. Any IX, núm. 98, 1936 abril, pàg. 45.

l'esclat de la guerra i la instauració del règim franquista. No seria fins a la sessió de dia 4 de juliol del 1980, quan l'Ajuntament, en un canvi general del nomenclàtor urbà recuperà el nom popular de *carrer des Vent* que s'havia nomenat de *José Nicolau*⁸ i s'assignà el nom de *passeig de Josep Nicolau* a un tram del carrer de Palma, on el mes de novembre del 1976 s'havia instal·lat el bust recuperat del Tirador.

En conclusió, i per acabar, podríem dir que, a partir de l'informe del ponent, queda prou clar que Josep Nicolau Balaguer és mereixedor de ser reconegut per les virtuts, mèrits i honors que acumulà en una curta però extraordinària carrera esportiva. Això no obstant, a partir de l'informe de la Fiscalia, hem pogut constatar també que els darrers anys de la seva vida i fins i tot en els moments posteriors a la seva tràgica desaparició, existí una relació de tibantor entre el seu cercle familiar i d'amistats i l'Ajuntament de Lloret, que es tancà en fals el juliol del 1936 i que, des del meu punt de vista, no s'ha vist del tot restituïda fins al dia d'avui.

Si me permeteu vos diré que, del meu punt de vista, els reconeixements que no es fan en vida són auto-reconeixements pels que queden. Els actes protocol·laris com el del dia d'avui són fórmules institucionalitzades de passar comptes i pagar deutes. Fórmules, al cap i a la fi, per netejar la mala consciència col·lectiva i reconciliar-se amb una part o amb tot el cos social d'una comunitat o un poble. Aquest és el cas de Josep Nicolau que, sense ser-ne mereixedor fou jutjat i condemnat a l'ostracisme i l'oblit durant gairebé setanta anys per, tot i ésser el millor esportista llorità de tots els temps, haver defensat els ideals de la República. Al cap i la fi, el que restituïm amb l'acte d'avui, a més dels valors esportius, és la legitimitat del republicanisme que representava Nicolau.

Aquest és el dictamen de la Fiscalia: Josep Nicolau ha estat des d'abans de la seva mort, avui fa vuitanta-vuit anys, mereixedor dels honors i distincions que ara li atorgam. La qüestió, a mode de reflexió final és, benvolgut Consistori, si amb el vostre vot només reconeixeu el palmarès de l'esportista o l'home d'una peça que va ser en Josep Nicolau Balaguer *Calussa*. Vostra és la responsabilitat.

---

⁸ Suposam que la decisió d'incorporar aquest nom té l'origen a la sessió municipal de dia 9 d'octubre del 1963, quan es facultà el batle per canviar el nom de "plaza General Sanjurjo" per "plaza Rvdo. D. Jaime Vich Ramis" -que no s'arribà a executar- i també donar nom als carrers que no en tenien i fer alguns canvis de noms.

Moltes gràcies per la vostra atenció.

Andreu Ramis Puig-gros

19 de novembre de 2022